

00 1718 A

Woon Zorg Campus Genk

PROJECTNAAM	Woon Zorg Campus Genk
OPDRACHTGEVER	VZW Menos Vlaams Bouwmeester
ARCHITECTEN	team A
STATUS	definitief
FASE	Open Oproep 1718
DATUM	6 november 2009

voorwoord

De zorg is aan het veranderen.

Niet alleen vanwege de vergrijzing, de oplopende kosten en een tekort aan personeel, maar ook door nieuwe inzichten en ideeën in het verlenen van de benodigde zorg. Deze nieuwe inzichten en ideeën krijgen nu een kans.

Er zijn ervaringen en ideeën over mogelijke oplossingen, maar niet alle mogelijke oplossingen zijn al panklaar. Ze zullen verder uitgewerkt moeten worden en in samenspraak tussen alle partijen vorm moeten krijgen.

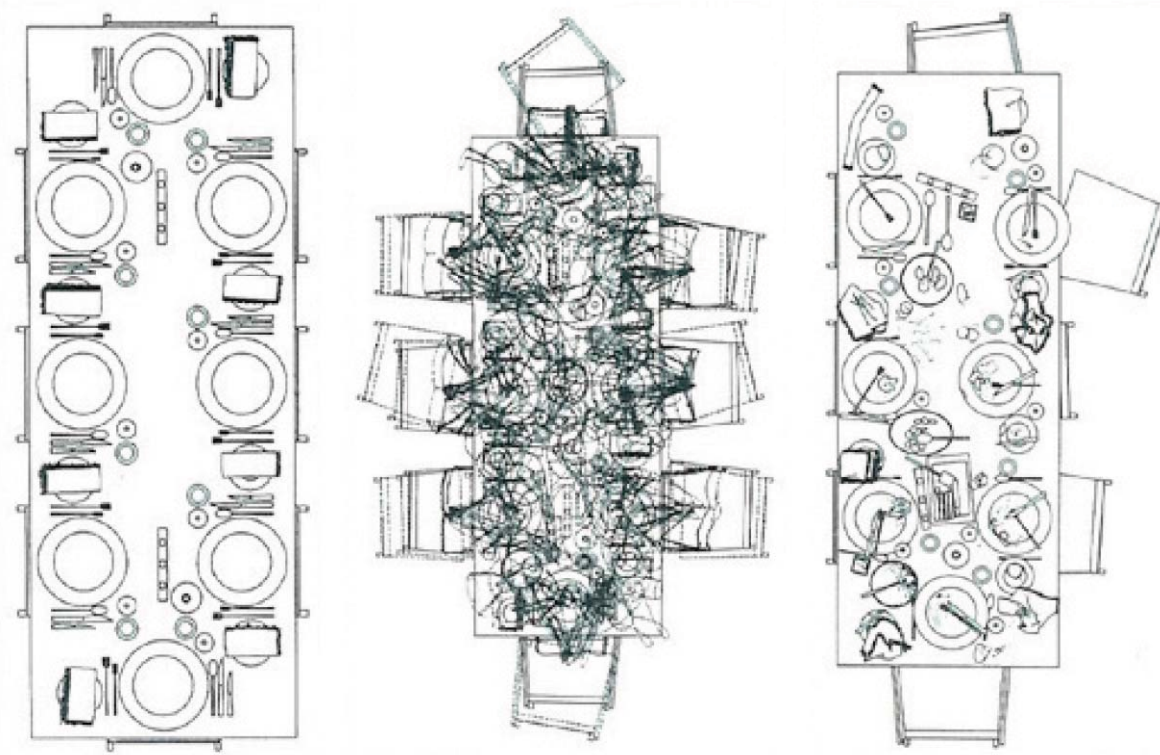
Net als de opdrachtgever, de verzorgers, de bewoners en de naasten, hebben ook wij, als architect, daar onze ideeën over. Er zal moeten worden geleerd van de kennis, de experimenten en de ervaringen van anderen. De invalshoeken vanuit verschillende vakgebieden zullen dan leiden tot een goed plan.

De afgelopen jaren zijn we betrokken geweest bij verschillende zorg opgaven. Uit onze ervaring blijkt dat het zoeken naar de optimale huisvesting voor alle betrokkenen op veel vlakken een ontdekking is. Vaak leidt dit tot verrassende resultaten. Soms vernieuwend en soms alleen slimme aanpassingen van dingen die al bestaan, maar altijd een grote verbetering voor zowel de bewoners, de naasten en de verzorgers.

Maar hoe mooi de woonomgeving ook is, de verzorging is uiteindelijk het belangrijkste. De opgave is om een omgeving te maken waarin de zorg gegeven kan worden die de bewoners nodig hebben.

Uiteindelijk moet het plan zich bewijzen als het er staat en zal daarom niet alleen tijdens het ontwikkelen, maar ook na de bouw nog voldoende flexibiliteit in zich moeten hebben. Zodat het komt complex ook in de toekomst zijn waarde behoud.

Increasing disorder on a dining table during a meal

de bewoner

Voor de toekomstige bewoners is dit mogelijk de laatste stap in hun wooncarrière. In alle gevallen is het een noodzakelijke verandering van woonomgeving, omdat het thuis niet meer gaat.

Het komt vrijwel niemand ten goede als hiermee ook het contact met de omgeving wordt afgebroken.

Het is dan ook belangrijk om het rumoer van het normale leven, zoveel als mogelijk, in het plan toe te laten. Voor de bewoners en de naasten, maar ook voor de buurt wordt het woonzorgcentrum onderdeel van het dagelijkse leven.

Dit is onder andere te bereiken door het strategisch plaatsen van programma onderdelen die zowel voor de buurt als de bewoners betekenis hebben.

Het Wit Gele Kruis en horeca in de kapel aan de Stalenstraat. De winkel en kapper in een voorzieningengebouw aan de Eeuweestlaan.

Een ander belangrijk middel is om het plangebied letterlijk zo aantrekkelijk en toegankelijk mogelijk te maken.

Opsluiten is voor niemand goed. Het doel is beschermen.

Een begeleider is ook niet altijd gewenst en aangenaam. Hoe meer autonome bewegingsruimte, hoe beter. Maar met name de bewoners met dementie zullen op verschillende momenten weg willen. Ruimtelijk kan het gevoel van opsluiten versterkt worden door de kleine, afgesloten ruimte of doordat iets niet open kan, terwijl je er wel doorheen wil.

Voor zowel de ruimten in de woning, als de ruimtelijke beleving in de beschermde binnengebieden zullen beiden 'ontspannen' moeten worden vormgegeven. De ruimten in de woning door de aangename maatvoering, zoals het vermijden van smalle gangen. De ruimten in het binnengebied door niet een agressief hek te kiezen, maar andere middelen, zoals een mooie haag.

Deuren die gesloten zijn moeten zo min mogelijk verleiden, door bijvoorbeeld een onopvallende kleurstelling. Daarnaast moet er altijd een uitweg naar een andere ruimte worden aangeboden.

Domotica kan ondersteunen, maar hoeft niet alles op te lossen.

In het onderscheid tussen de vier bewegingscirkels (de woning, het wooncluster, het hof en de omgeving), zal elke grens zijn eigen vormgeving vragen.

De omgeving moet de bewoners prikkelen, afleiden, activeren. Dit is voor mensen met dementie mogelijk nog belangrijker dan voor de overige bewoners. Er moet iets te ontdekken zijn. Niet in grote hoeveelheden, maar juist door dit gericht, klein en verleidelijk aan te bieden. Bewoners verleiden om actief te zijn.

Samenwonen is aangenaam. Het zorgt voor aanspraak, de mogelijkheid om met een ander iets te ondernemen, het zorgt voor leven en gebeurtenissen. Maar ook in het normale bestaan is samenwonen met iemand zo nu en dan een opgave.

De behoefte aan een eigen plek, een plek waar iemand zich terug kan trekken is even belangrijk als een plek om samen te komen. Net zoals het belangrijk is om iemand tegen te komen, maar ook om iemand te kunnen ontwijken.

Door bijvoorbeeld de gang te verbreden en slim in te richten als een verblijfsruimte, wordt enerzijds de drempel verlaagd om de kamer te verlaten, maar wordt het ook een plek om samen met iemand te gaan zitten. Even los van de groep.

de naasten

De naasten van de bewoners hebben vaak met name moeite met de persoonlijkheidsveranderingen en met de ontregelingen van het gedrag. Vooral in het geval van dementie betekent de toenemende achteruitgang ook geleidelijk en onherstelbaar verlies van een persoon. Een proces van langzaam afscheid nemen, terwijl die persoon nog leeft. Mantelzorg is een buitengewoon zware taak die dikwijls een aanzienlijke aanslag doet op het welbevinden en gezondheid.

Als de zorg uiteindelijk wordt overgedragen, dan bij voorkeur op een plek waar je zelf zou willen wonen en waar je makkelijk naar toe kan gaan. Alle wooneenheden hebben een eigen voordeur aan de randen van het plangebied en zijn direct vanaf de straat bereikbaar. Langswippen naar behoefte. De naasten van de bewoners kunnen naar behoefte altijd even langskomen.

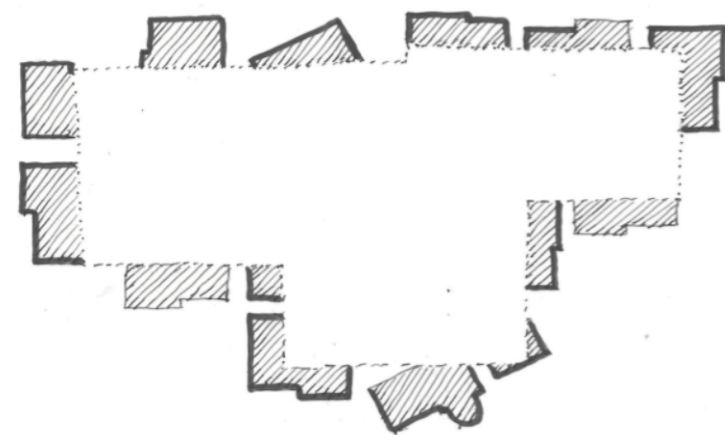
Dit kan passief, maar ook actief. Het open karakter van het plan en voorzieningen binnen handbereik nodigen uit om er samen op uit te gaan. Even wat halen bij de bakker of gewoon een blokje om in de buurt.

de buurt

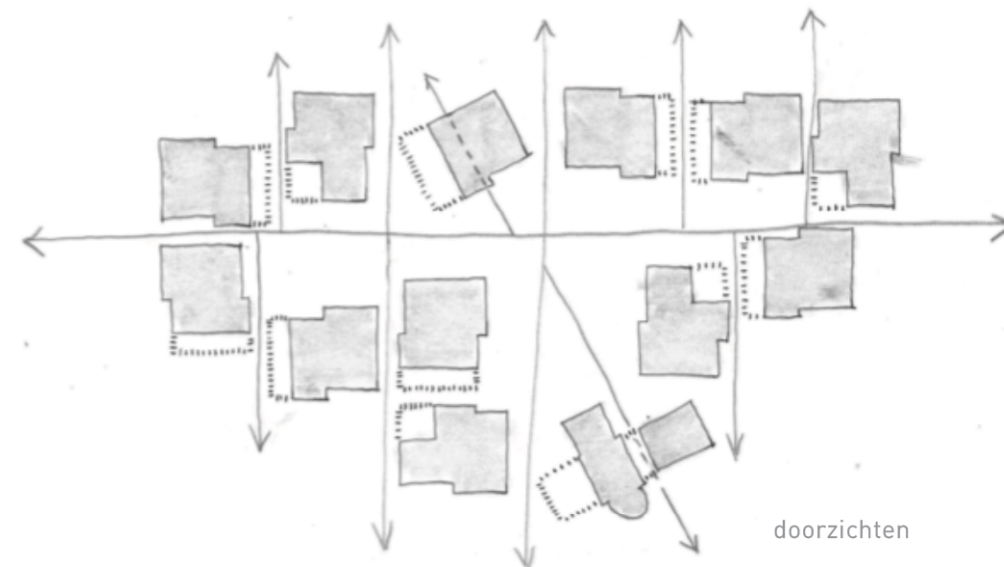
Door hetzelfde open karakter en de kapel die een nieuwe publieke functie krijgt met betekenis voor zowel bewoners, verzorgers als omwonenden, geeft het plan ook iets terug aan buurt. Het anders gesloten terrein wordt aan de omgeving toegevoegd. Samen met de nieuwe publieke ruimte wordt zo een meerwaarde voor de buurt gecreëerd.

de verzorging

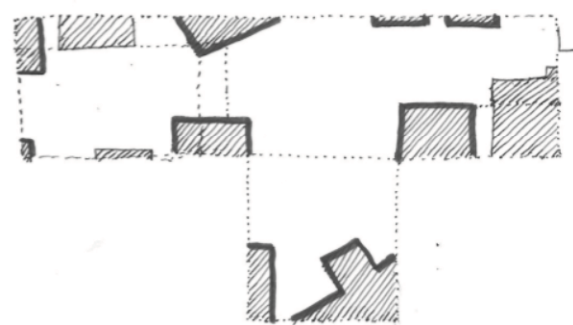
Een functionele indeling van de woonzorgwoning maakt het eenvoudiger voor verzorgers om efficiënt te werken. Dit betekent meer tijd voor wat extra aandacht voor de bewoners. De centrale plaatsing van de open keuken maakt dat een deel van het huishoudelijk werk in het zicht van de bewoners gebeurt. Het geeft een huiselijke sfeer en nodigt bewoners uit tot participatie. De woningen zijn kleinschalig opgezet en er wordt gewerkt met kleinere groepen. Dit brengt vaak een de intiemere en persoonlijkere sfeer met zich mee. De woonzorgwoning is zo niet meer alleen een werkplek, maar wordt een eigen plek waar verzorgers, bewoners en naasten zich thuis voelen.

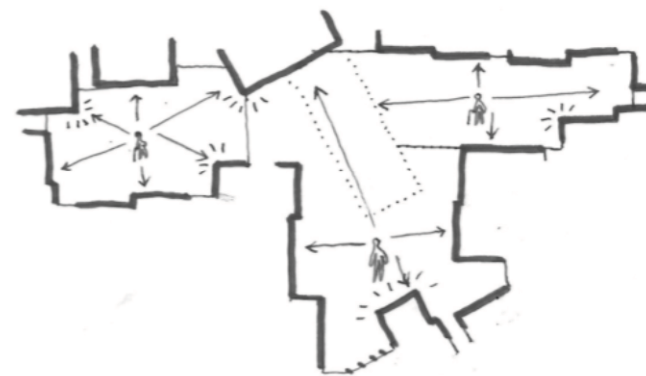
buitenkant

doorzichten

binnenkant

orientatie

bestaande situatie

In een scherpe hoek tussen de Onderwijslaan en de Stalenstraat midden in de mijnsite Waterschei, ligt de locatie van het Ziekenhuis Oost Limburg: Andre Dumont. Deze mijnbouwkundige heeft ontdekt dat in deze streek steenkolen gedolven konden worden. Dat de directeurs van de mijnbouwbedrijven hier rijk mee zijn geworden is nog steeds te zien aan de riante villa's aan de Onderwijslaan.

Het driehoekige terrein grenst aan de west-zijde aan een tuindorp met een orthogonaal stratenpatroon. Het verkeer uit het westen rijdt over de Stalenstraat Genk binnen. Nadat de groene zone van de directeursvilla's is gepasseerd, opent aan de rechter hand het Andre Dumont terrein. De acht lagen hoge polikliniek staat diagonaal op het terrein staat, parallel aan een oude kapel. Een grote parkeerplaats met hier en daar een boom bepaalt het beeld aan de voorzijde van de polikliniek.

uitgangspunten

Het masterplan is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

Een woon zorg campus waarbij iedere woongroep een eigen huis heeft met een eigen voordeur aan de buitenzijde van de campus.

Aansluiting in korrelgrootte en structuur met het tuindorp aan de westzijde van het plangebied. Het Andre Dumont kavel kan aan de aangrenzende straten worden gekoppeld door de Eeuwfeestlaan en de Vooruitgangstraat door te zetten richting Stalenstraat. De entree die nu voor de ambulance diensten is bedoeld kan worden omgevormd tot hoofdentree van de nieuwe Woon Zorg Campus Andre Dumont.

De kapel wordt het ankerpunt in de historie van de plek, de nieuwe hoofdentree voor de Woon Zorg Campus en vormt is daarmee de schakel tussen de buurt en de Woon Zorg Campus. De hoge rode pannen kappen en ranke klokkentoren zijn een herkenningspunt voor de buurt. Na de sloop van de polikliniek zal de kapel als enige hogere gebouw vrij en onbelemmerd prijken op de nieuwe Woon Zorg Campus Genk.

campus

De bewonersgroepen van de Woon Zorg Campus Genk hebben allen een eigen huis. Met een eigen voordeur en een eigen terras aan de achterzijde.

Door bij het stedenbouwkundig ontwerp uit te gaan van een zeer kleine korrel, waarbij iedere wooneenheid huisvesting biedt aan 8 bewoners, ontstaat een groene Woon Zorg Campus met losse paviljoens die aansluiten op het tuindorp aan de westzijde van het plangebied.

De basisopdracht van de zorgverleners bestaat uit het 'hulp bieden bij wonen'. Om het mogelijk te maken 8 bewoners (is 1 groep) te laten begeleiden door 1 verzorger plus 1 vrije verzorger per 4 groepen, biedt het plan de optie om de losse paviljoens te schakelen. De bewoners hebben dan naast een eigen thuis ook de mogelijkheid om op een vertrouwde manier deel uit te maken van de sociale interactie binnen het woonzorgcentrum als geheel.

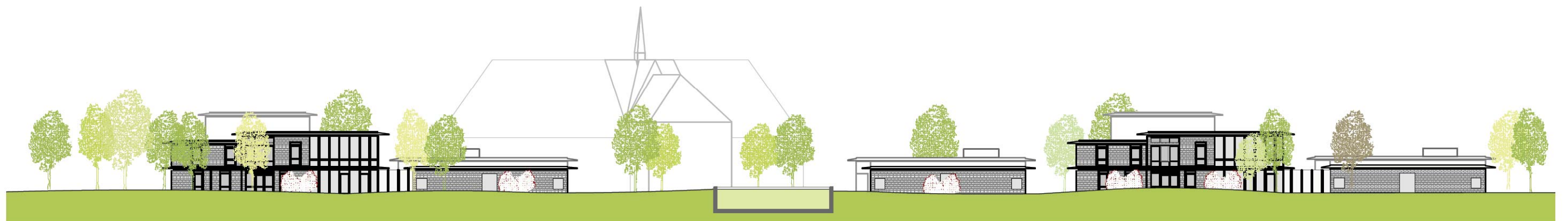
gelijkvloers

eerste verdieping

tweede verdieping

langsdoorsnede

routing

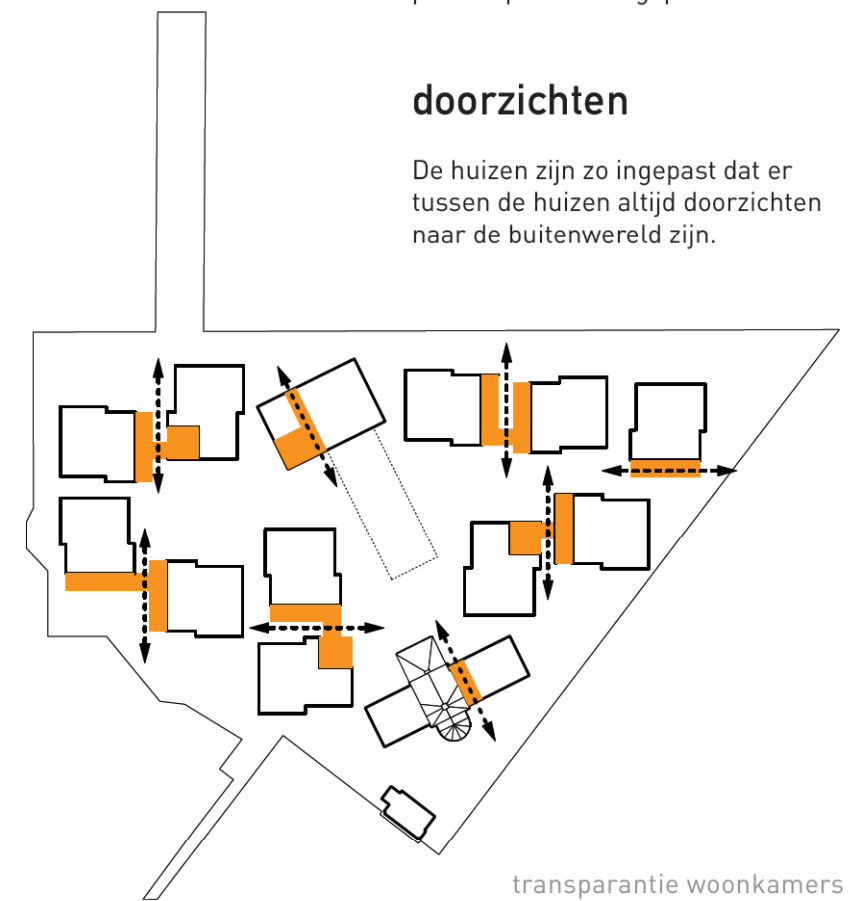
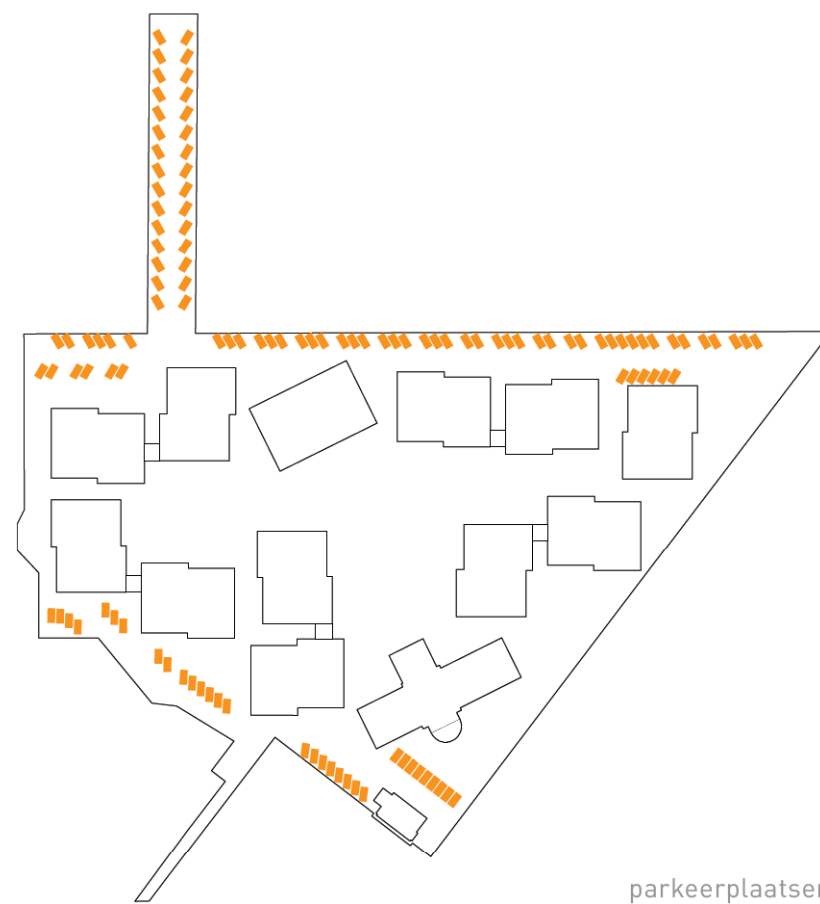
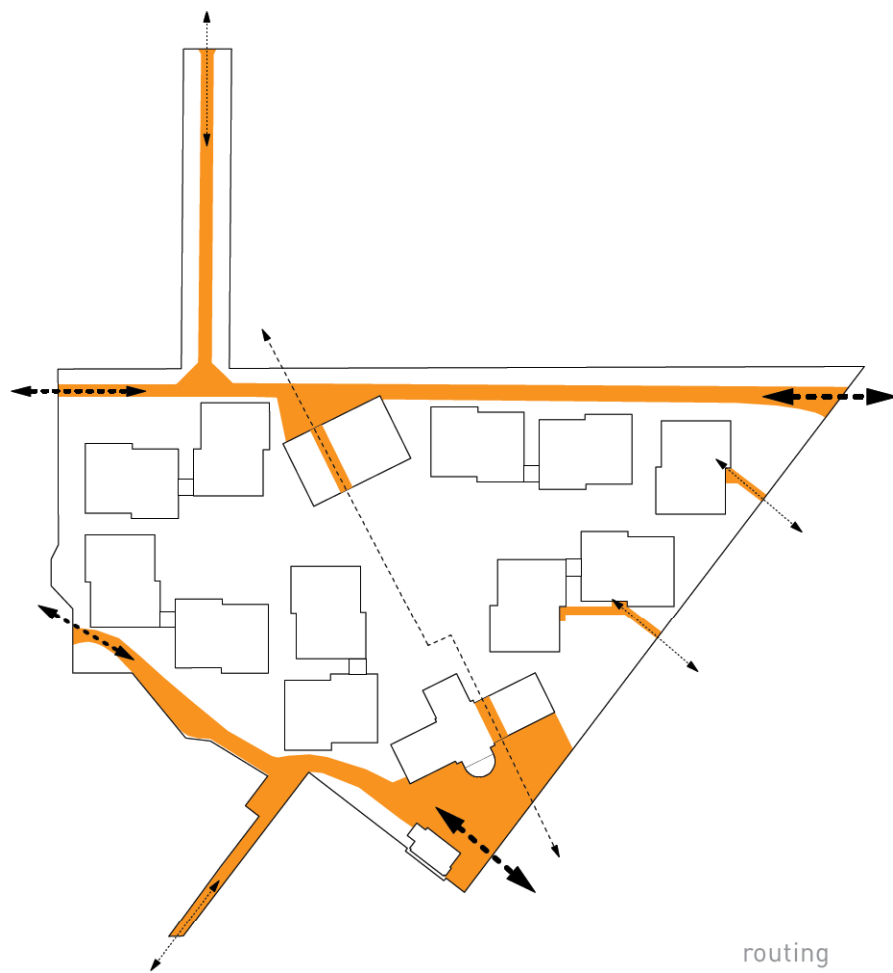
Bewoners kunnen vrij rondlopen tussen de binnenhoven. Bezoekers kunnen kiezen of ze bij het huis waar ze moeten zijn aanbellen, of dat ze de hoofdentree bij de kapel aan de Stalenstraat gebruiken. Aan de zuidzijde, in het verlengde van de Vooruitgangstraat, zorgt een informele langzaamverkeersroute voor de toegankelijkheid van de huizen aan deze zijde van de campus.

parkeren

Er is parkeergelegenheid nabij ieder huis. Gezien de parkeerdruk van 1 parkeerplaats per 3 bewoners, is onze verwachting dat alleen tijdens feestdagen het gehele terrein vol zal staan met auto's. Alleen nabij het Wit Gele Kruis en de polyvalente ruimte met horeca gelegenheid voor de buurt, zijn meerdere parkeerplaatsen ingepast.

doorzichten

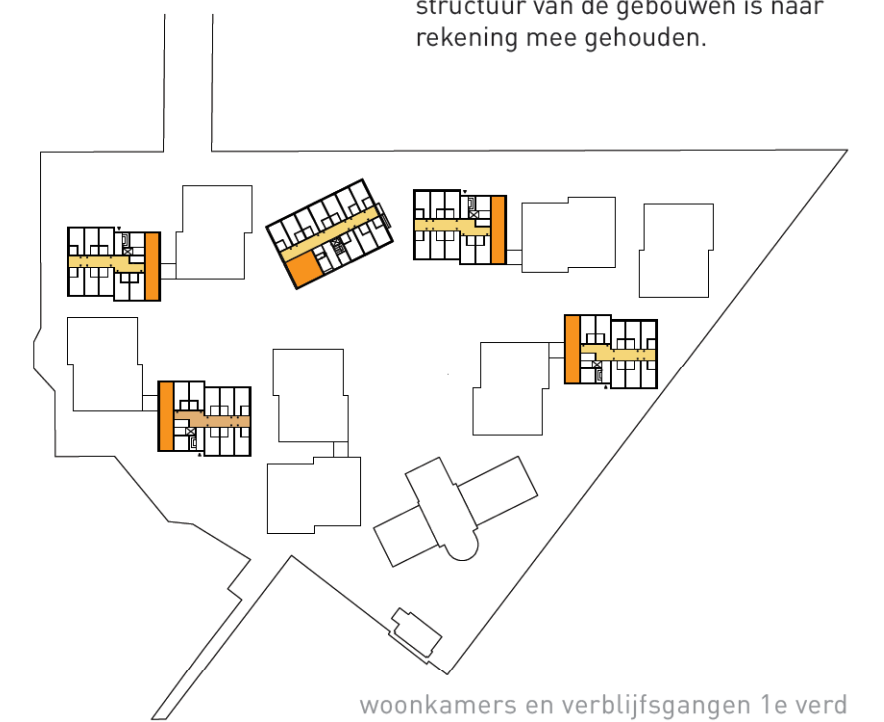
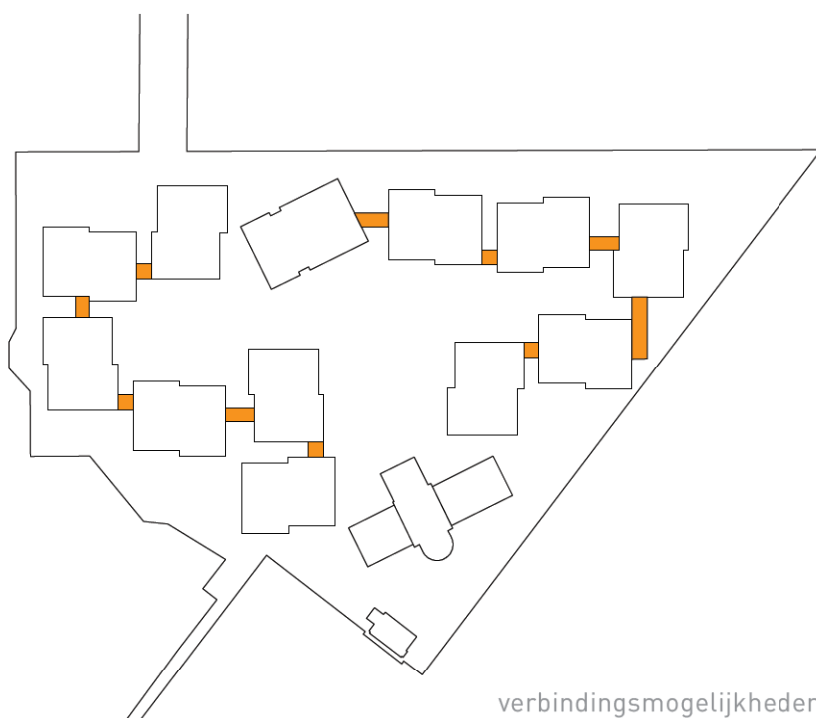
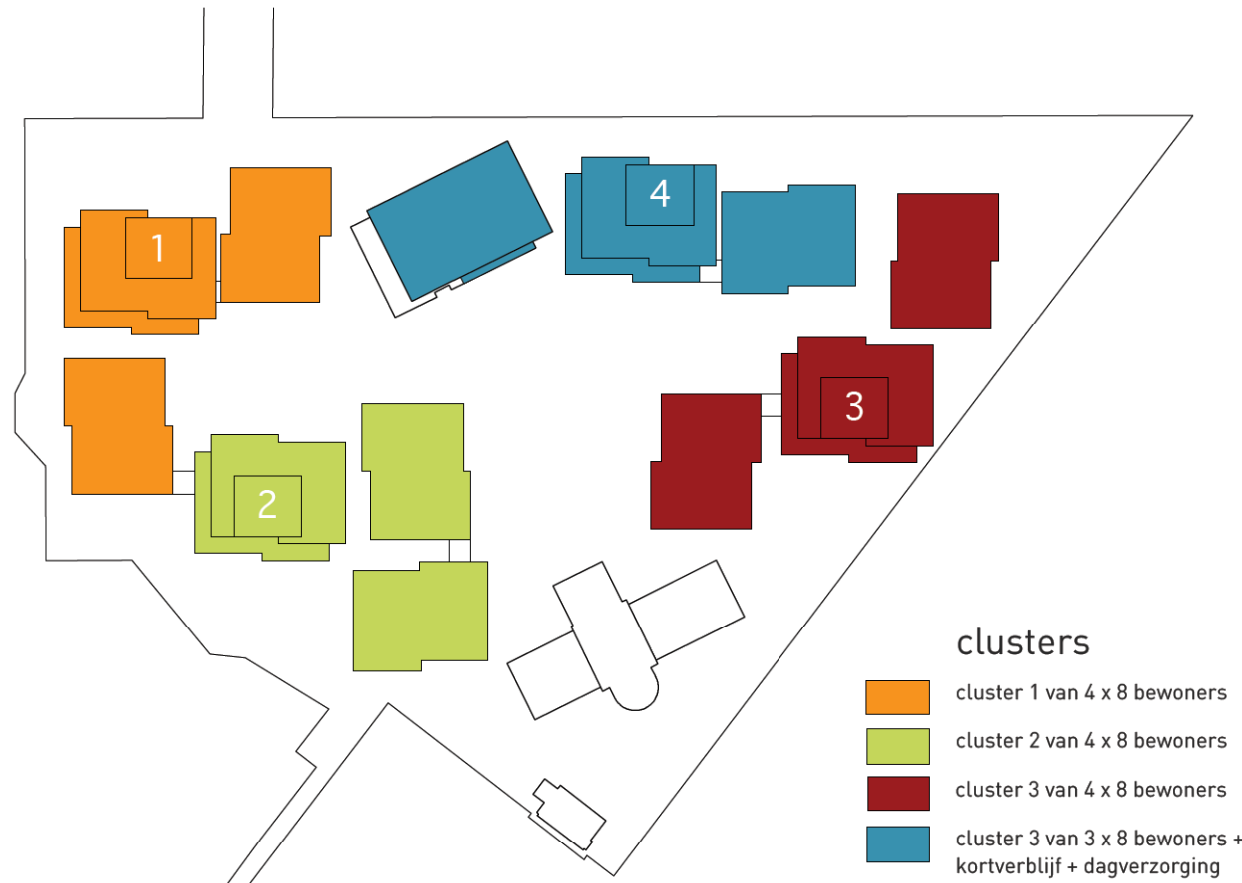
De huizen zijn zo ingepast dat er tussen de huizen altijd doorzichten naar de buitenwereld zijn.

organisatie clusters

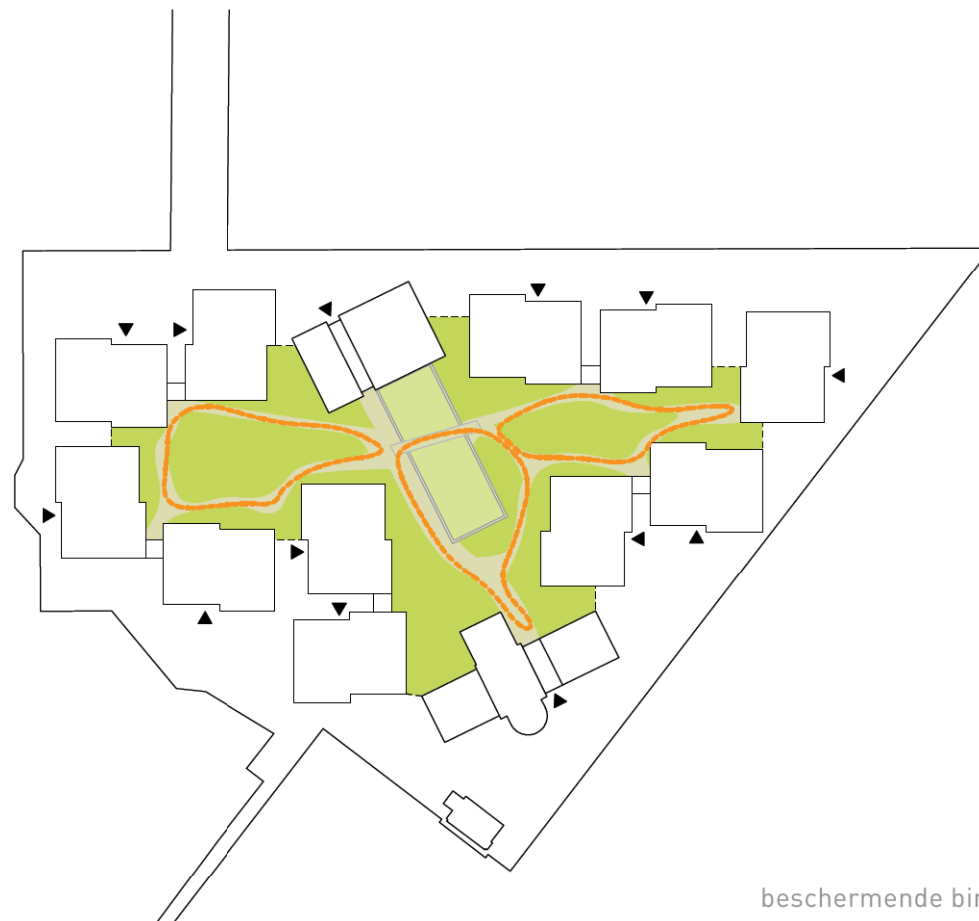
Het leveren van zorg is duur en sterk aan verandering onderhevig. Bij de organisatie en positionering van de gebouwen dient daar rekening mee te worden gehouden. Het mogelijk maken dat personeel goed en efficiënt kan werken - door goede routing, praktische indeling en juiste schakeling van de ruimtes etc. - resulteert uiteindelijk in meer tijd voor persoonlijke aandacht aan de bewoners.

In het plan wordt de gewenste organisatie structuur met vier clusters op een zo'n optimaal mogelijke manier gerealiseerd. Een cluster bestaat uit in totaal uit vier wooneenheden met daar aan gekoppelde voorzieningen zoals een bureel voor de zorgcoördinator. Telkens worden twee wooneenheden middels een serre via de woonkamers gekoppeld. Verder is het mogelijk de gebouwen op andere manieren te koppelen waardoor andere organisatiemodellen kunnen worden gerealiseerd. Nog verder in de toekomst kijkend, moet het mogelijk zijn de gebouwen om te bouwen naar zelfstandige woningen. In de structuur van de gebouwen is naar rekening mee gehouden.

contact met de buitenwereld

beschermende binnenwereld

contact met de buitenwereld

Voor de naasten van de bewoners is het belangrijk te voelen dat de bewoner eigenlijk gewoon in een huis woont en niet in een zorgcentrum. De wooneenheden hebben een eigen voordeur, bel en huisnummer aan de buitenzijde. Door de gebouwen onderling in materiaal te laten verschillen en het gebouw schaalverkleining te geven wordt dit gevoel zoveel mogelijk bevestigd. Voor de bewoners is het belangrijk contact met de buitenwereld te hebben. Woonkamers zijn daarom daar waar mogelijk, als doorzonkamers gemaakt waarbij zowel contact gemaakt wordt met het park als de straat. Verder zijn de individuele wooneenheden ook zoveel mogelijk in contact met de straat gesitueerd.

De functies die voor de wijk van betekenis kunnen zijn, zijn ook vanaf de buitenzijde bereikbaar waardoor er interactie met de omgeving ontstaat.

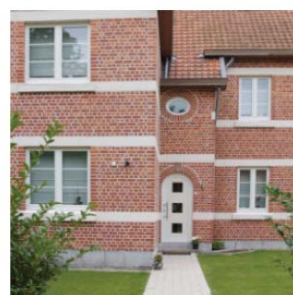
beschermende binnenwereld

De bewoners moet zoveel mogelijk de gelegenheid geboden worden om zich vrij te bewegen. Mensen met psychogeriatrische problematiek hebben vluchtnijging. De omgeving waar ze zijn is vreemd en ze willen terug naar huis. In de opzet van het plan is een beschermde binnenwereld (park) gemaakt waarin ze zich vrij kunnen bewegen zonder dat ze kunnen vluchten. Door af te sluiten met hagen en het maken van rondlopende routes wordt vrijheid gegeven met minimaal zichtbare belemmeringen. Bij de kapel en het voorzieningengebouw wordt de toegang tot dit gebied geregeld. Het rustige binnengebied geeft rust aan bewoners die gevoelig zijn voor te veel prikkels. Doordat de keuze geboden wordt, kan zoveel mogelijk rekening gehouden worden met de behoeften van de individuele bewoner.

kleurenpalet

De metselwerk huizen zijn in hun vormgeving een eenheid maar verschillen van elkaar in kleur en metselwerkverband. Van de omringende huizen zijn elf metselwerk samples genomen die per huis zijn toegepast. Hierdoor gaan de huizen horen bij de omringende huizen. Het gebruik van duidelijk verschillende kleuren helpt bij de oriëntatie binnen de Woon Zorg Campus.

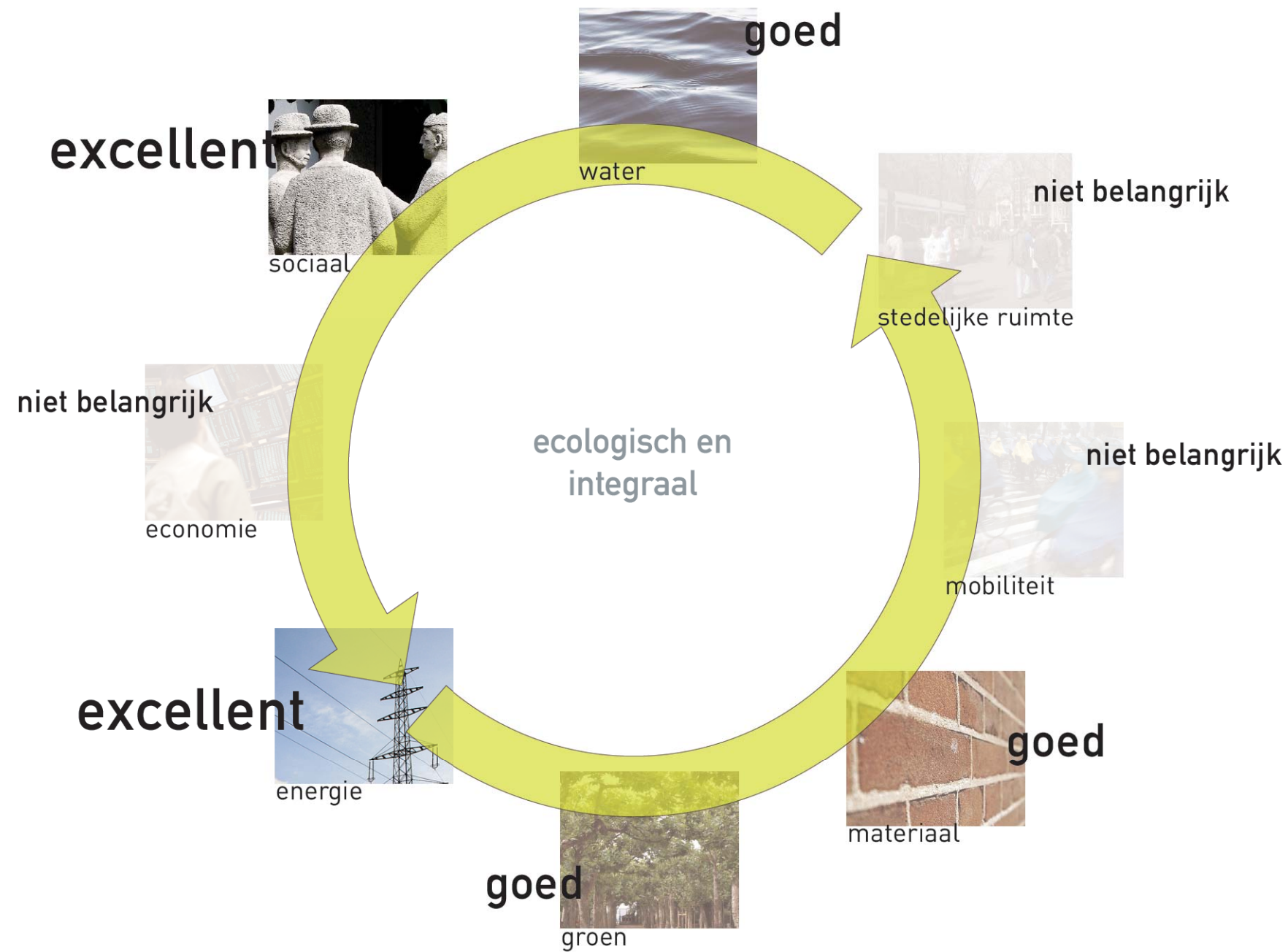

ecologie

Bij ecologisch verantwoord te bouwen is energiebesparing een belangrijke factor, maar ook de water- en materiaal huishouding, het groen en een hoge sociale belevingswaarde van groot belang. In het schema wordt aangegeven welke schakels op de locatie belangrijk zijn en waar wij met welke ambitie willen inzetten.

De nieuwe huizen zijn rond een groene campus gearrangeerd. In het hart van de campus blijft de fundering van de polykliniek behouden. Er wordt een nieuwe functie aangegeven door deze om te vormen tot een ecologische waterzuivering.

21 maart

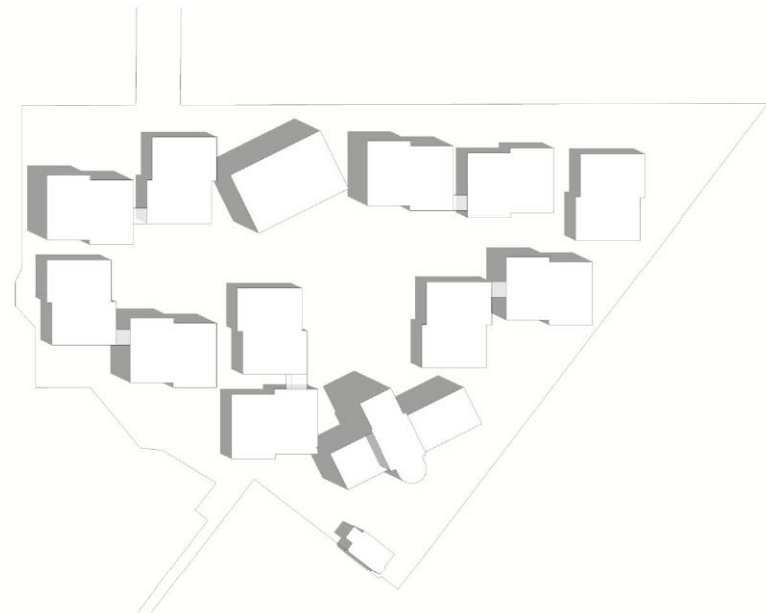
10:00

13:00

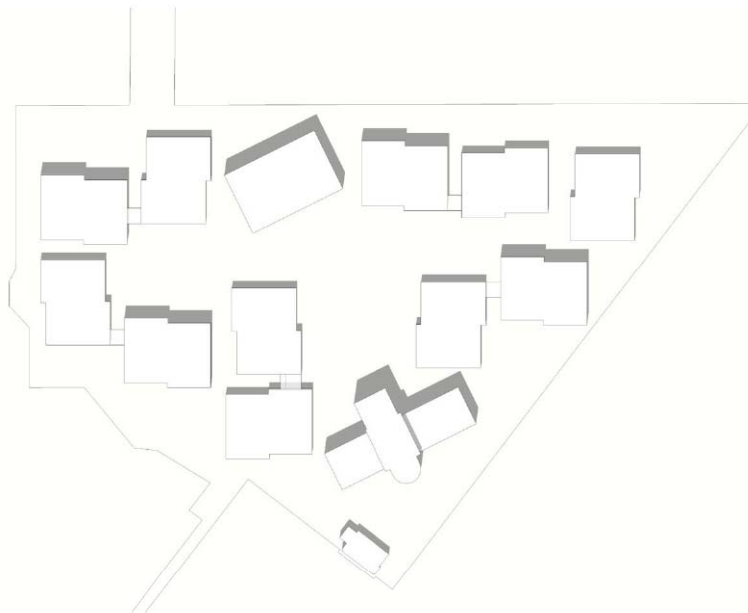

16:00

21 juni

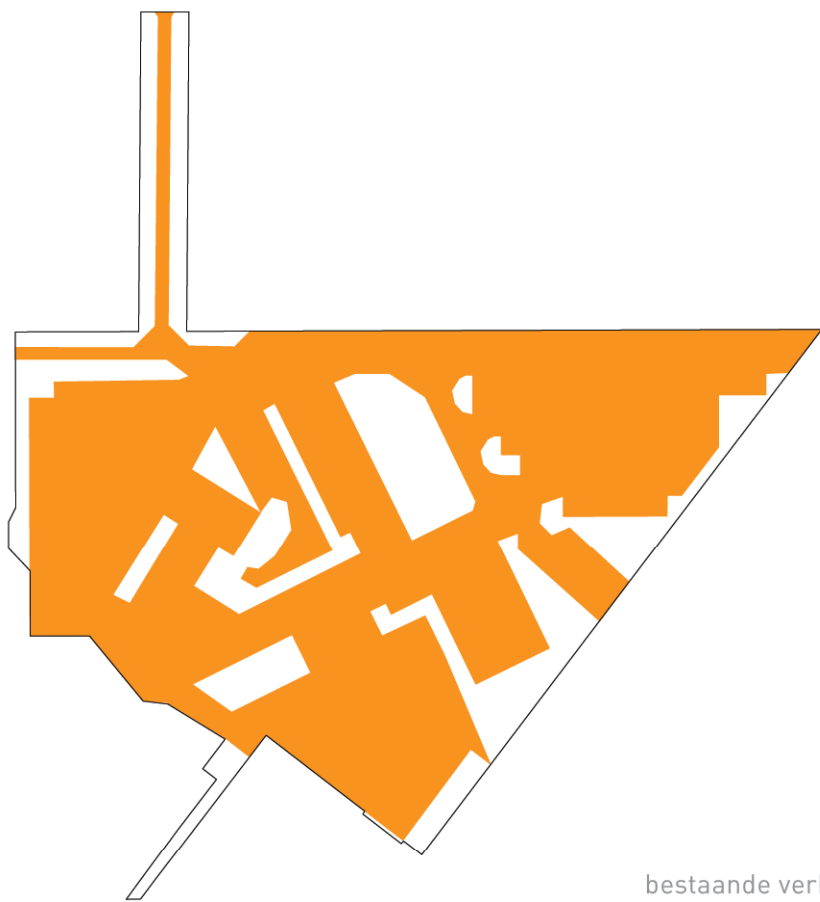
10:00

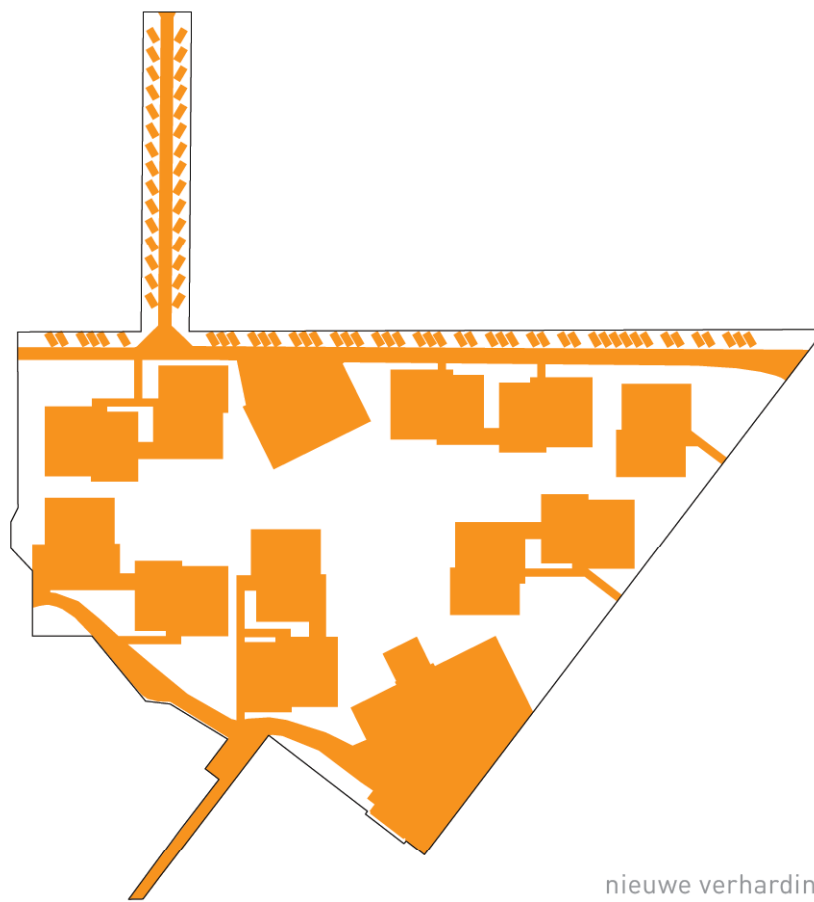
13:00

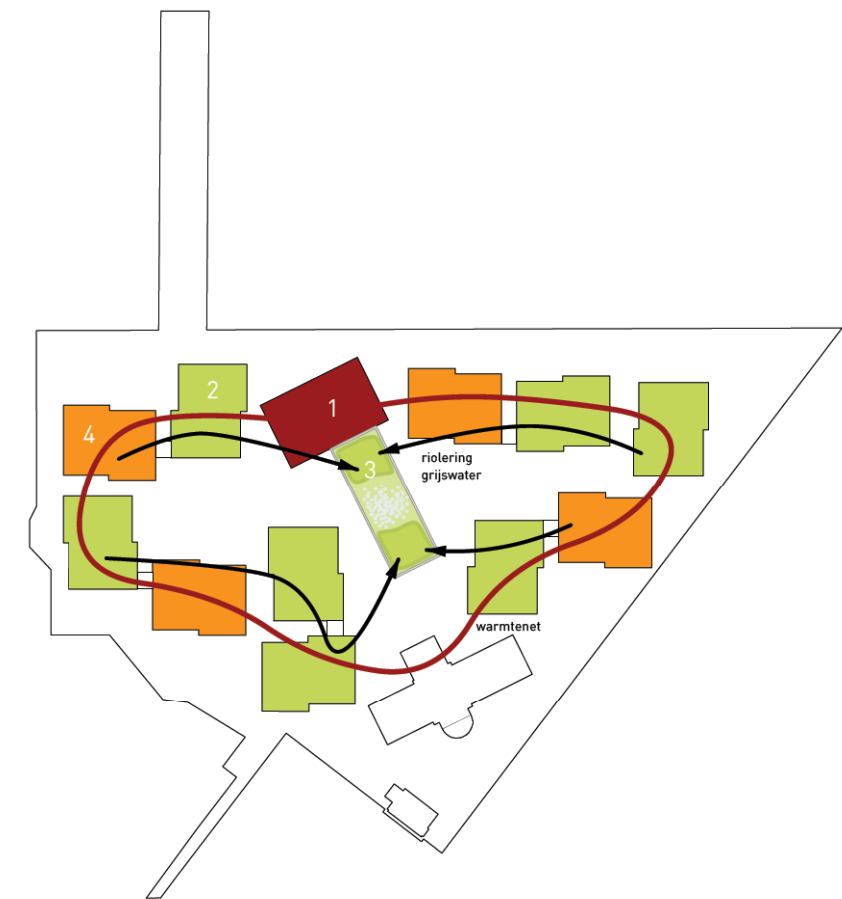
16:00

bestaande verharding

nieuwe verharding

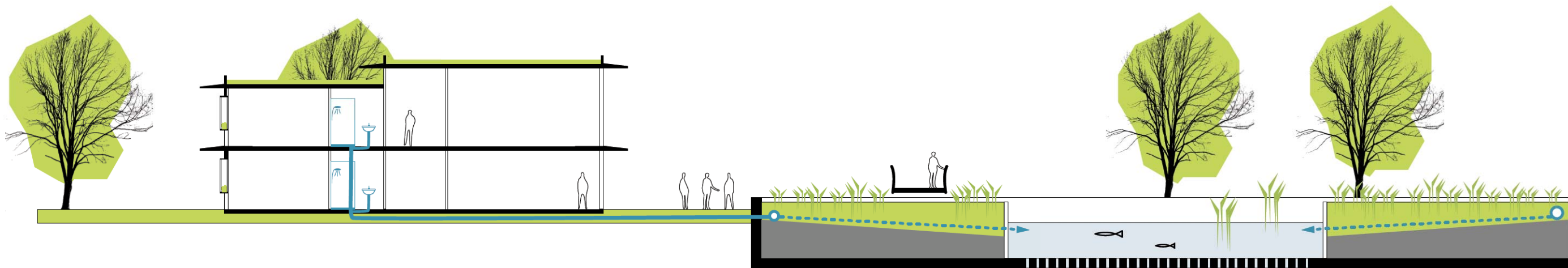
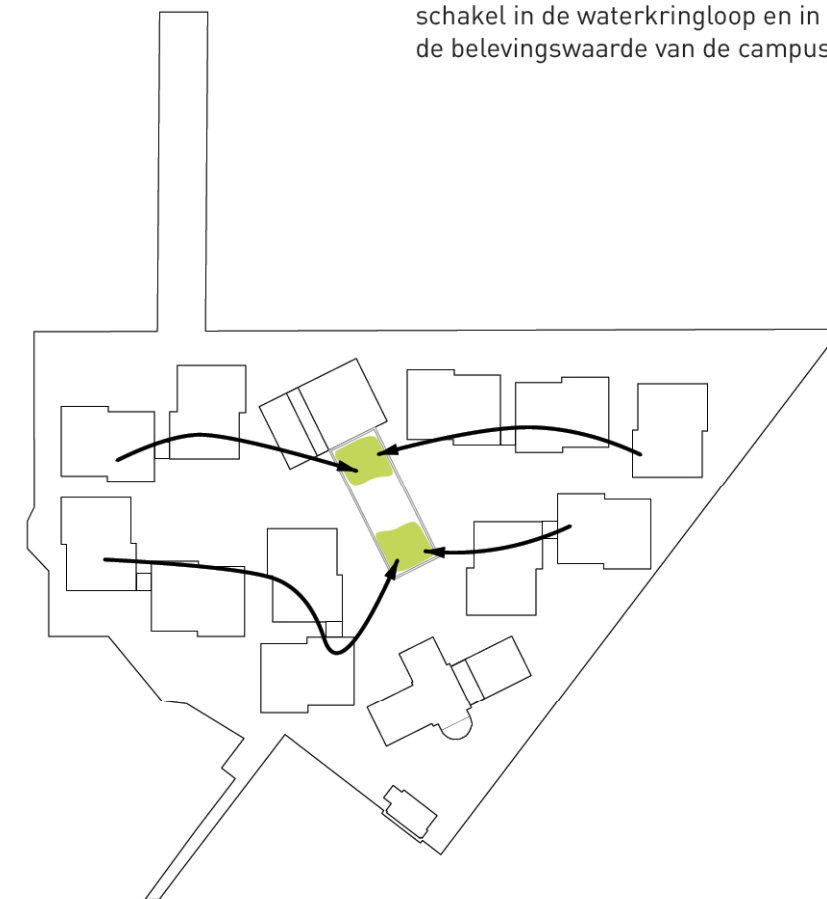

- 1 warmtecentrale in het oude souterrein
LTV met warmtepomp
bron zonneboiler of grond of water
- 2 lage gebouwen met groene
daken
- 3 zuivering grijswater met
helofytenfilter en infiltratie
- 4 daken van 2 laagse gebouwen in de toekomst
geschikt voor stroomopwekking met PV

optionele warmte centrale

blauwe hart

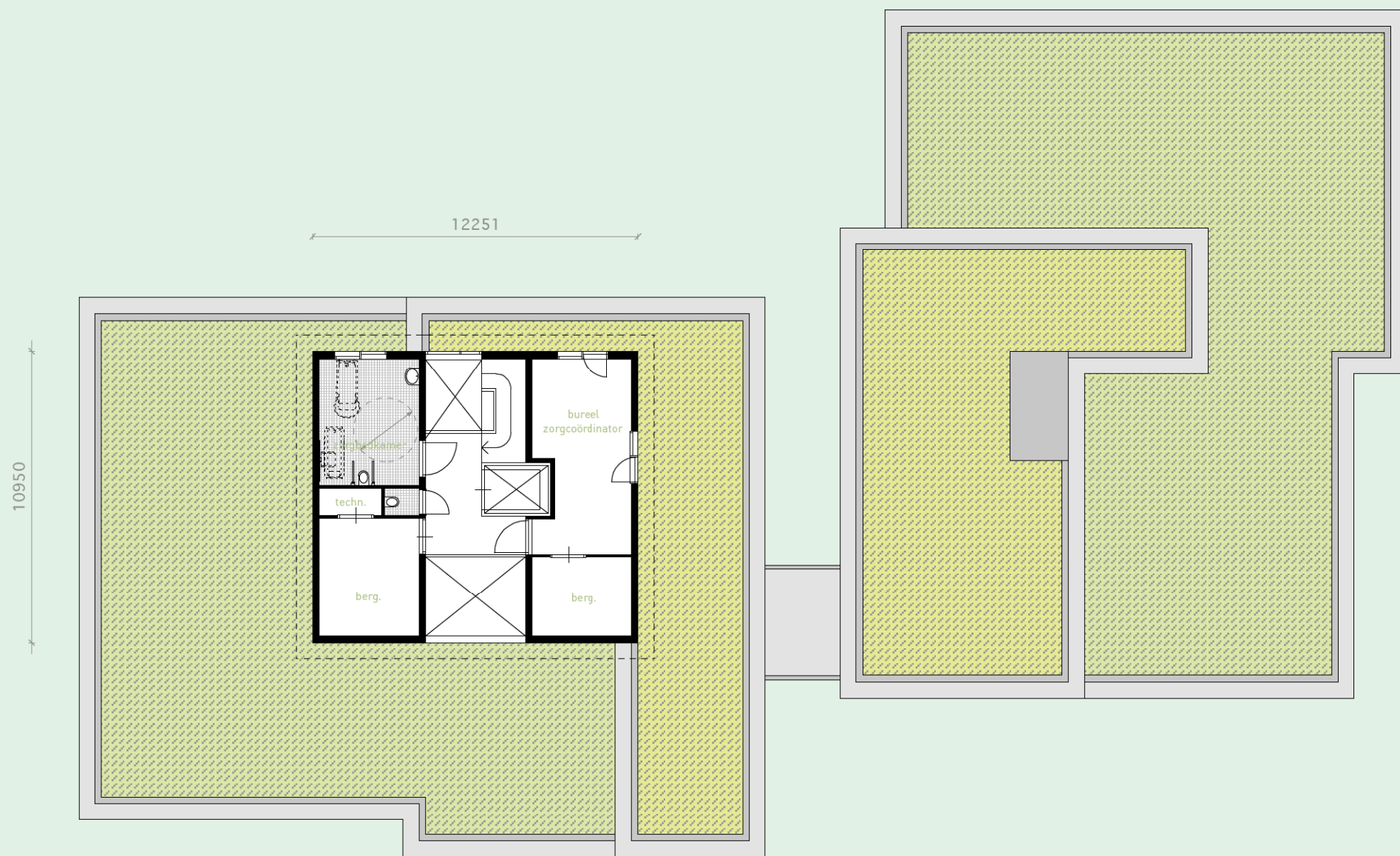
Het voormalig souterrain van de polikliniek wordt een belangrijke schakel in de waterkringloop en in de belevingswaarde van de campus.

natuurlijk grijs water zuivering

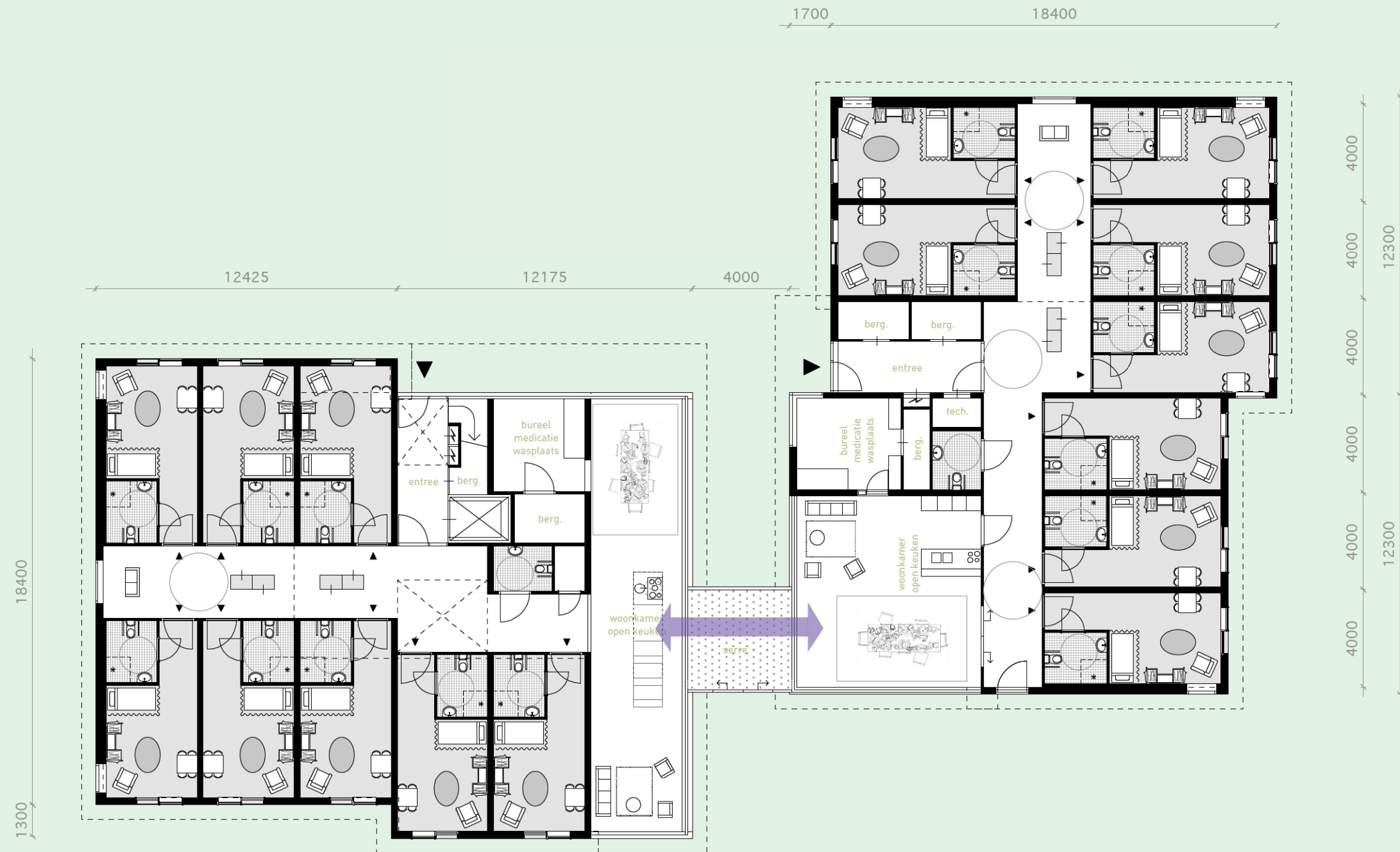
helofyten-filter:
reiniging grijs afvoerwater van de douche, wasbak en wasmachine.

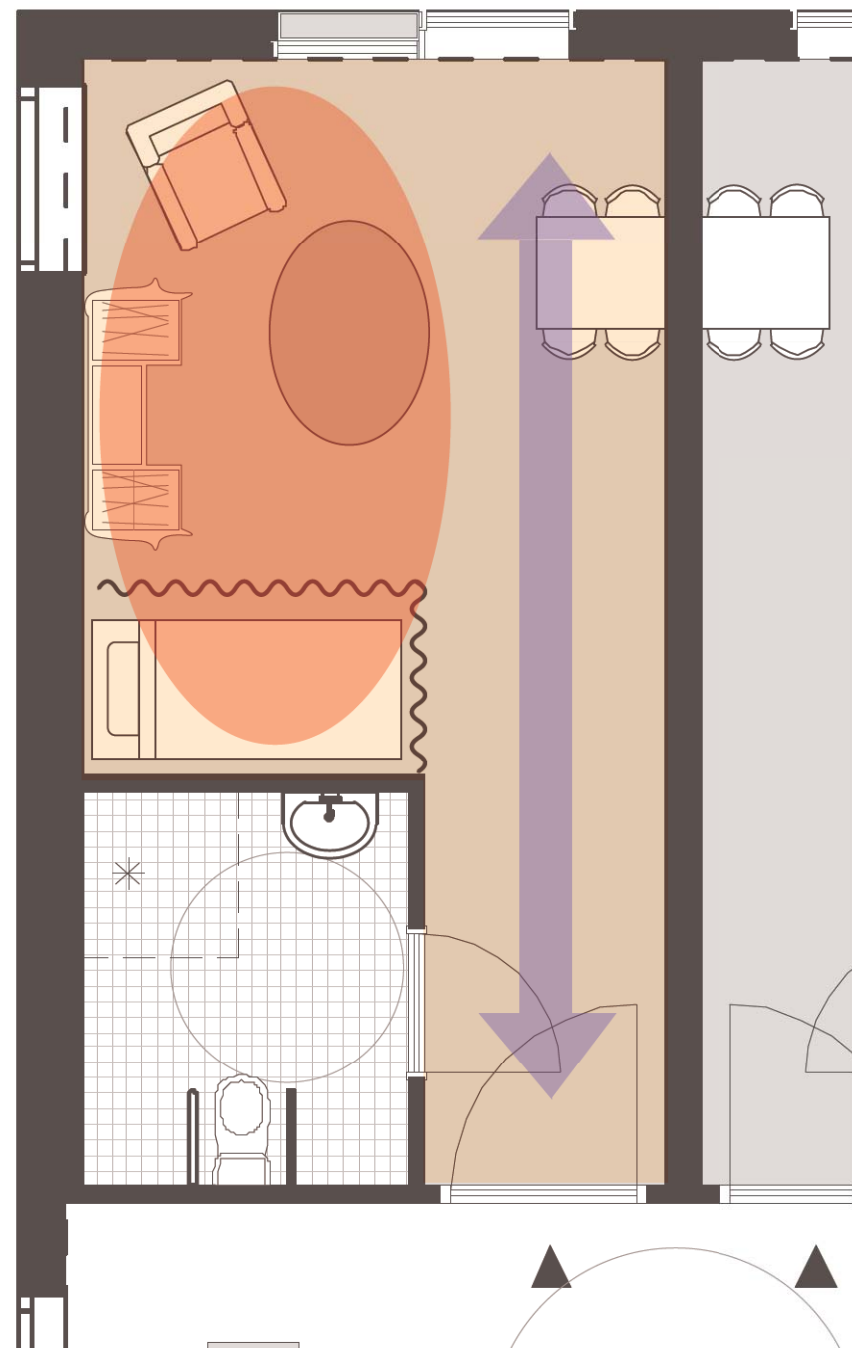
Vijver met gezuiverd water,
infiltratie in de grond

wooneenheid

We hebben ons zo goed mogelijk proberen voor te stellen hoe deze kwetsbare doelgroep zijn leefomgeving ervaart. Vanuit deze perceptie zijn we gaan ontwerpen waardoor er een karaktervol gebouwen zijn ontstaan met een goed leesbaar interieur. Door de gebouwen van materiaal van elkaar te laten verschillen wordt de eigen woning beter herkenbaar. De schaal van de gebouwen is zoveel mogelijk verkleint door gebruik te maken van een verspringing, waardoor de lange gevels onderbroken worden. Er zijn horizontale banden aangebracht om de hoogte te onderbreken en het direct zonlicht buiten te houden. De verticale belijning van de gevels zijn is toegepast om ook hier grote vlakken te onderbreken.

veilige plek <> buitenwereld

badkamer

woongelegenheid

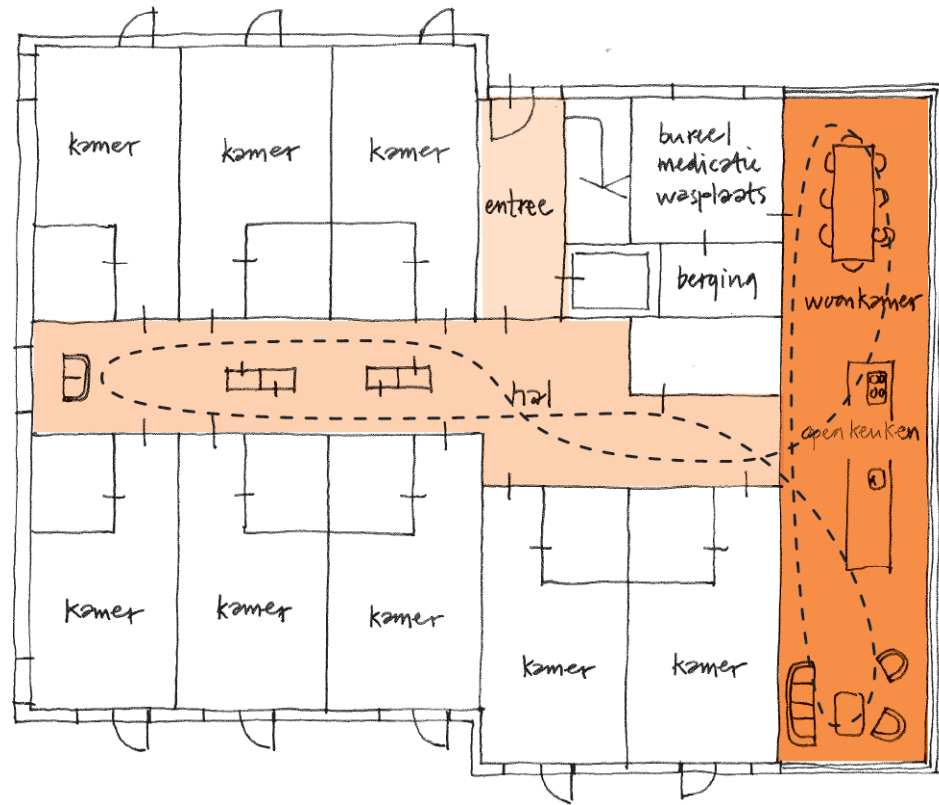
De individuele woongelegenheid is voor de bewoner zijn thuis. Het moet als een veilige plek voelen van waaruit het contact met de buitenwereld gemaakt kan worden. In deze ruimte is een zitgedeelte en een slaapgedeelte dat middels een gordijn uit het zicht genomen kan worden. Doordat de badkamer tussen de gang en het woongedeelte zit wordt zoveel mogelijk privacy gewaarborgd. Deze individuele badkamer is aangepast aan diverse stadia van zorgbehoevendheid.

waarneming

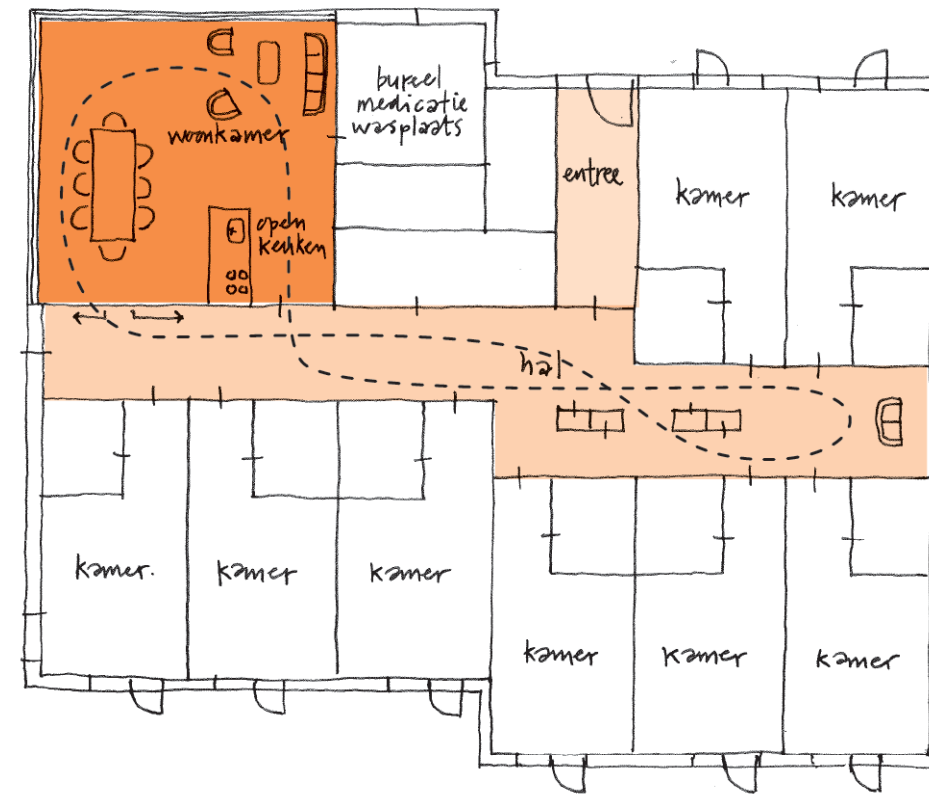
De bewoners hebben waarschijnlijk problemen met ruimtelijke waarnemingen. Met dit als uitgangspunt, hebben we alle ruimtes goed leesbaar gemaakt. Zo zijn er ter oriëntatie in de badkamer daar waar de wastafel, het toilet en de douche zich bevinden, donker gekleurde vlakken op de wand aangebracht. Een smalle band in dezelfde kleur werkt als leidraad om van het ene oriëntatiepunt naar het andere te komen. Van het lichtknopje in de badkamer tot het stopcontact in de hal; alles heeft zo een duidelijke en weloverwogen plek gekregen. Bij het interieur zal bij de keuzes van kleuren en materialen rekening gehouden worden met beperkingen van de waarneming van de bewoners.

verblijfgangen

In de directe omgeving van een dementerende bewoner kan sprake zijn van te veel prikkels of juist te weinig. Daarom hebben we de gangen niet als een gang ontworpen, maar als collectieve ruimte ingericht. Centraal in deze ruimte staan presentatiekasten waarin spullen getoond worden die kunnen werken als prikkel. Aan het einde van de gang is een staarplek gecreëerd. Door deze invulling is de gang een stimulerende collectieve ruimte geworden.

woning type 1. doorzon woonkamer

woning type 2. hoek woonkamer

Genk
geografische ligging
50°57'N, 5°30'E

zomer - energie en ventilatie

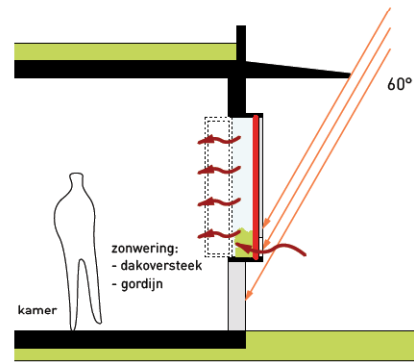
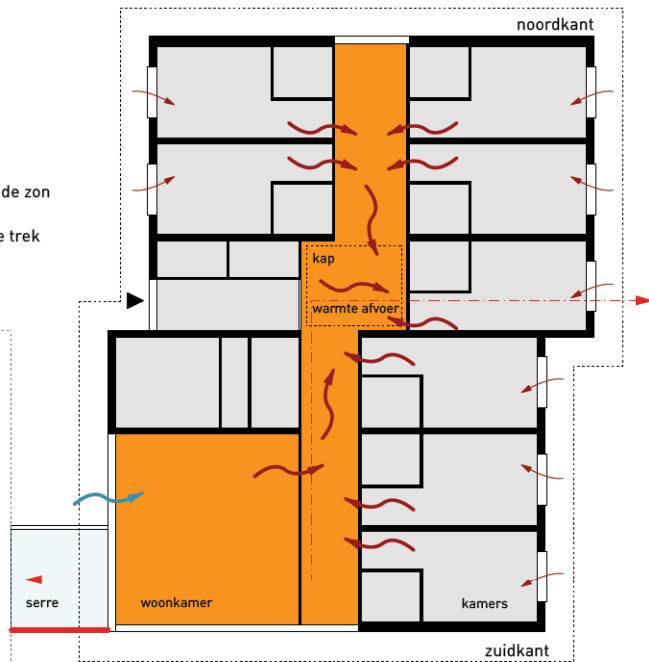
- in de zomer weren de dakoversteken de zon en voorkomen warmteoverlast
- de warme lucht wordt met natuurlijke trek over de kap in de corridor afgevoerd

zones

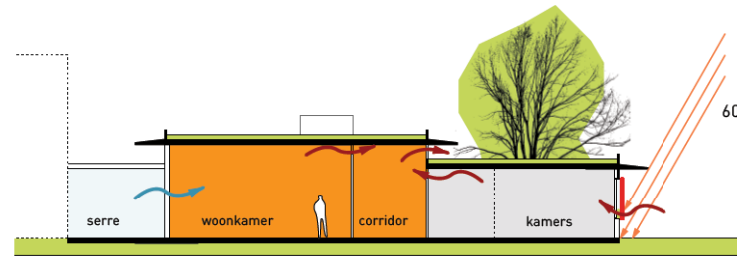
- serre bufferruimte
- woonkamer en corridor
- kamers

ventilatie en verwarming

- warme lucht
- koude lucht
- zonwering

schema kistenraam

schema energie doorsnede

zomer situatie

'longen' van het huis

- groene longen van de huizen:
 woonkamer+corridor+planten
 - WKO? + passieve zonne-energie
 - natuurlijke koeling
 - kleine ramen woongelegenheden
 - platte daken: terrassen en laten begroeien
 - bouwsysteem

Genk
geografische ligging
50°57'N, 5°30'E

winter - energie en ventilatie

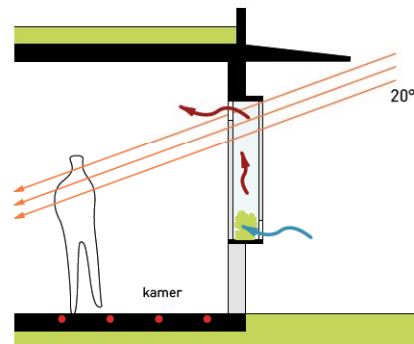
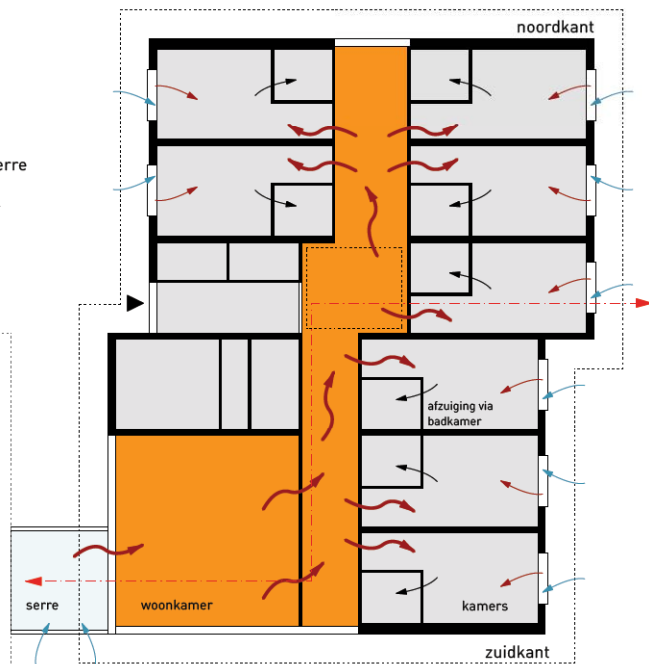
- de lucht wordt voorverwarmd in de serre en in de kastenkozijnen
- de vuile lucht wordt via de badkamer afgezogen en trekt zo voorverwarmde lucht uit de serres naar
- bijverwarmd wordt met LTV vloerverwarming

zones

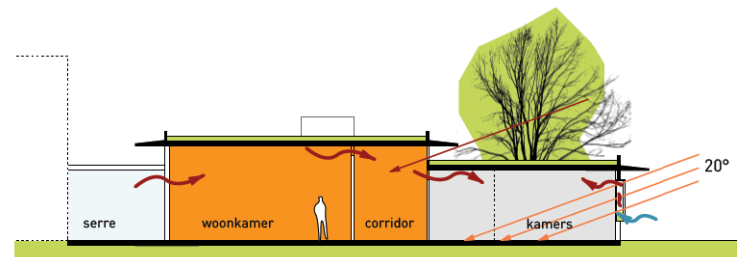
- serre, bufferruimte (warmtewinning)
- woonkamer en corridor
- kamers

ventilatie en verwarming

- warme lucht
- koude lucht
- LTV vloerverwarming

schema kistenraam

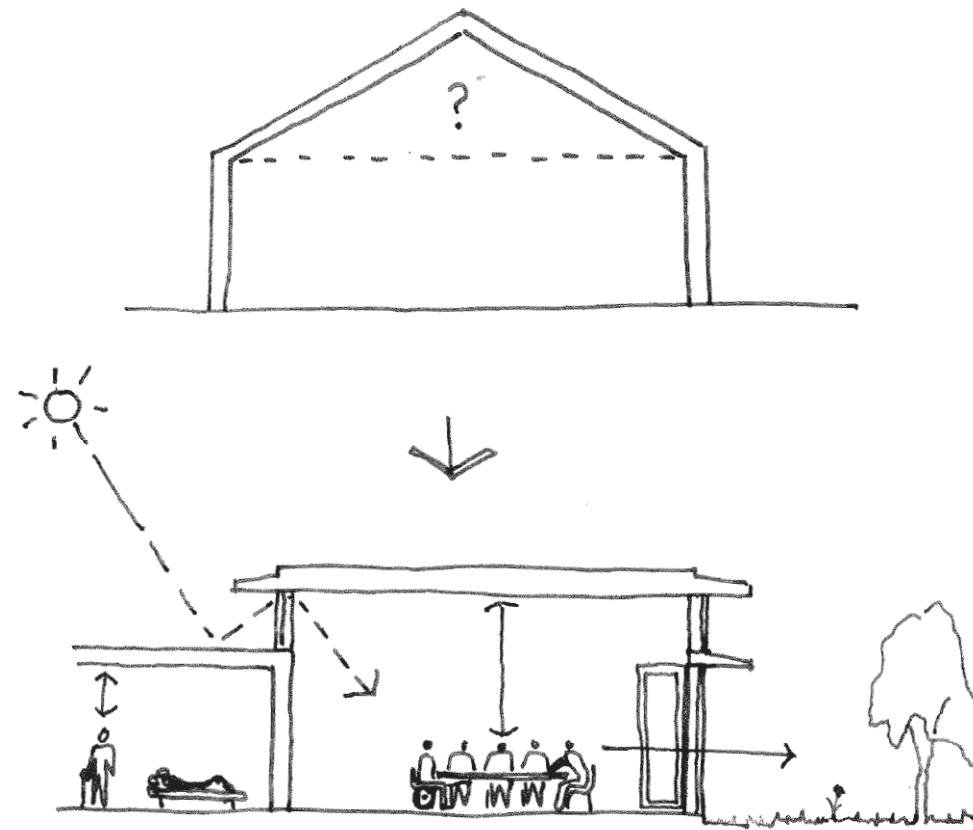
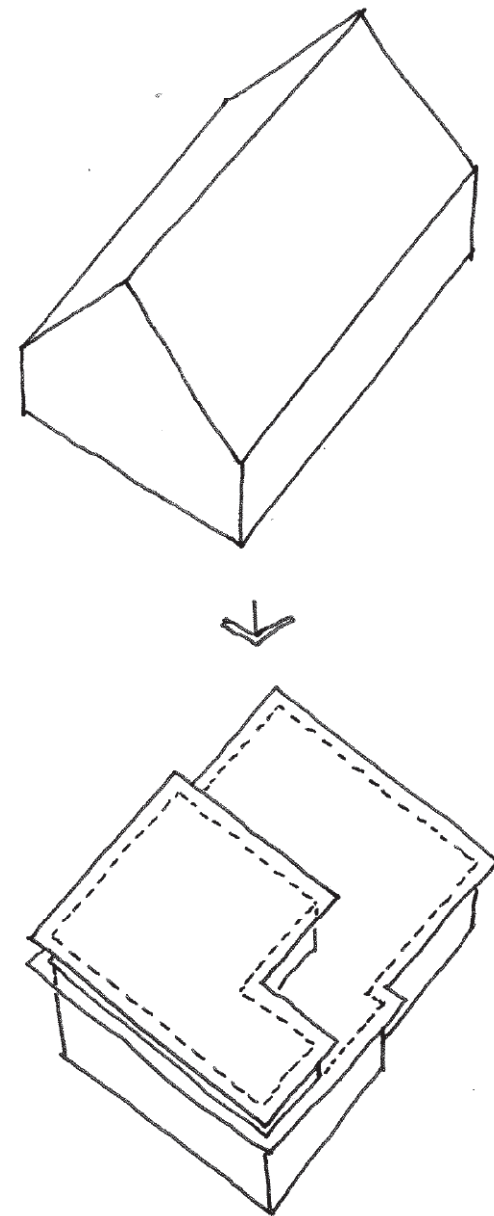

schema energie doorsnede

winter situatie

volume

Er is bewust niet gekozen voor het maken van kappen. Voor de kap is geen programma. De loze ruimte die daar ontstaat drukt op het budget zonder effectief ten dienste te zijn van de woonkwaliteit van de bewoners. Daar in tegen is gekozen voor het verhogen van de woonkamer, zodat deze intensief gebruikte ruimte prettiger aanvoelt. Aan de buitenzijde maakt het de gebouwen beter leesbaar.

referenties

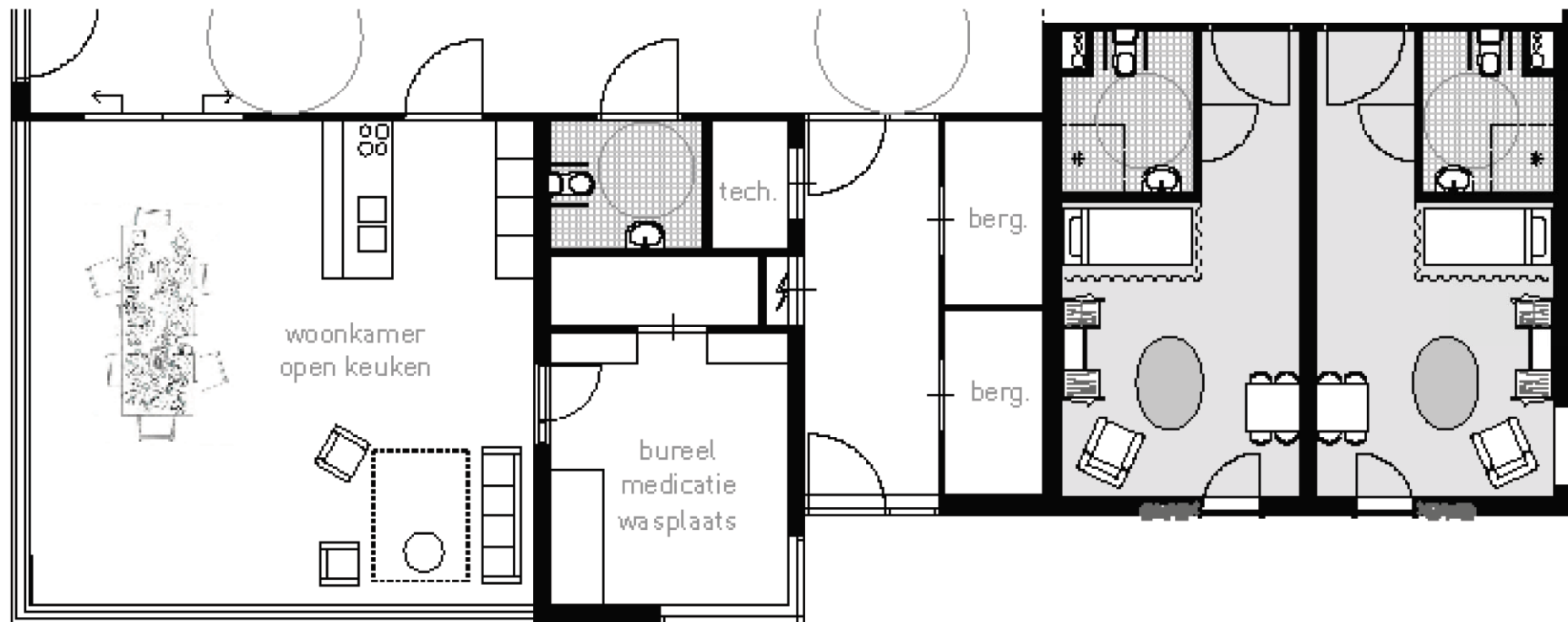
De omliggende gebouwen hebben een 'boeren' architectuur bestaande uit donkerrood metselwerk met witte banden en kaders rondom de raam- en deurkozijnen. Samen met de zadeldaken van rode, gebakken dakpannen en de dakkapellen ontstaat een klassiek beeld van een woonhuis.

De architectuur van de Woon Zorg Campus Genk sluit hier op aan met 11 verschillende soorten metselwerk voorzien van witte horizontale gevelbanden die doorschieten als luifels.

architectuur

De vormgeving en materiaalkeuze gaat uit van duidelijk gearticuleerde bouwdelen waarbij de vorm de functie onderstreept. (Architecture Parlane Claude Nicolas Ledoux) Een raam is een raam een deur is een deur. In het tuindorp van J. Verwilgen komt dit tot uiting in de dikke lijsten en lateien bij de ramen en deuren.

tot slot

Met het plan hebben we geprobeerd om zorgvuldig om te gaan met de omgeving en de kwetsbaarheid van de toekomstige bewoners. Daartoe hebben wij onze kennis en ervaring ingezet om tot het beste resultaat te komen. Een Woon Zorg Campus waar bewoners, naasten, verzorgers maximaal tot hun recht kunnen komen.

